

20 Yanvar tariximizin qəhrəmanlıq səhifələrindən biridir

Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıq səhifəsi olan 20 Yanvar faciəsindən 29 il ötür. 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə keçmiş sovet ordusunun hərbi hissələri Bakı şəhərində müstəqil dövlət yaratmaq və öz suverenliyini əldə etmək üçün ayağa qalxan dinc əhaliyə qarşı misli görünməmiş qətləliam törədib. Bu qanlı cinayət insanların azadlıq eşqini söndürə bilməyib, xalqımız qanı bahasına da olsa, öz dövlət müstəqilliyinə qovuşub.

İyirmi doqquz il əvvəl Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş cinayət əslində bəşəriyyətə, humanizmə, insanlığa qarşı həyata keçirilmiş dəhşətli terror aktıdır. Bu faciədə 147 Azərbaycan vətəndaşı şəhid olub, 638 nəfər yaralanıb və xəsarət alıb, 841 nəfər qanunsuz olaraq həbs edilib, nəticədə insan hüquqlarına dair bir çox beynəlxalq sənədlərin, o cümlədən Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsinin tə-

ləbləri kobudcasına pozulub. 20 Yanvar hadisəsi təkcə Azərbaycanda deyil, bütün SSRİ məkanında imperiyaya olan inamı sarıtdı və çöküşünü sürətləndirdi.

Bakıdakı 20 Yanvar hadisələrindən sonra yanvarın 21-də Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinə gələn ümummilli lider Heydər Əliyev keçirdiyi mətbuat konfransında bu vəhşiliyi kəskin şəkildə pisləyib, əliyalın xalqa qarşı törədilən terroru hüquqa, demokratiyaya, insanlığa zidd aksiya adlandırıb. Bakıda baş verən dəhşətli faciənin törədilməsində birbaşa SSRİ rəhbərliyinin günahkar olduğunu bəyan edib. Hələ sovet imperiyasının mövcud olduğu bir dövrdə ulu öndərin bu cür bəyanatla çıxış etməsi bir daha sübut etdi ki, siyasətdə böyük addımları ancaq daha şəxsiyyətlər atırlar. Heydər Əliyev 20 Yanvar hadisələri ilə əlaqədar verdiyi tarixi bəyanatla bir daha sübut etdi ki, daim xalqının

yanındadır, ürəyi xalqla döyünür, xalqımızın ağır günlərdə arxalana biləcəyi dünya miqyaslı lideri var.

Vətən yolunda şəhidlik əsl qeyrət, hünər, şərəf və ləyaqət zirvəsidir. Ulu öndər Heydər Əliyev 1990-cı ilin 20 Yanvar gecəsi məhz belə bir zirvəni fəth edib əbədiyaşarlıq hüququ qazanan Vətən oğullarının fədakarlığını yüksək qiymətləndirərək deyib: "20 Yanvar şəhidlərinin qəhrəmanlığı Azərbaycan xalqı üçün, Azərbaycan gəncləri üçün örnekdir. Azərbaycanın bugünkü nəsli də, gələcək nəsilləri də bu şəhidlərin qəhrəmanlığından nümunə götürəcəklər. Azərbaycan xalqının milli azadlığını qorumaq üçün, müstəqilliyini qorumaq üçün daim mübarizədə olacaqlar. Daim qəhrəmanlıq nümunələri, vətənpərvərlik nümunələri göstərəcəklər. Ona görə də bu şəhidlərin həlak olması bizim üçün nə qədər qəm-qüssə doğурсa, nə qədər ağır itkidirsə, o qədər də xalqımız

üçün qəhrəmanlıq nümunəsi kimi, örnək kimi bizim milli sərəvətimizdir, milli iftixarımızdır".

Ümummilli lider Heydər Əliyev ölkəmizdə siyasi hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra faciəyə dövlət səviyyəsində siyasi-hüquqi qiymət verilib. Milli Məclisin 1994-cü ilin fevralında keçirilən xüsusi sessiyasında 1990-cı il yanvarın 20-də günahsız insanların qəddarcasına qətlə yetirilməsi hərbi təcavüzə və cinayət kimi qiymətləndirilib, müzakirələrin yekunu olaraq həmin ilin martında "1990-cı il yanvarın 20-də Bakıda törədilmiş faciəli hadisələr haqqında" qərar qəbul edilib.

"Şəhidlər ölmür, onlar bizim qəlbimizdə əbədi yaşayırlar", - deyən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev də 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi, adlarının uca tutulması, o cümlədən onların ailələrinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsini daim diqqət mərkə-

zində saxlayır, bu istiqamətdə mühüm tədbirlər həyata keçirilir.

Milli birlik və vətənpərvərliyin simvoluna çevrilmiş 20 Yanvar faciəsi xalqımızın öz suverenliyi uğrunda apardığı mübarizənin şərəfli tarixidir. Hər il faciənin ildönümündə milyonlarla insan paytaxtın ən yüksək nöqtəsində salınan Şəhidlər Xiyabanını ziyarət edir, qəhrəmanlarının xatirəsini anır. Şəhidlərin əziz xatirəsini dərin ehtiramla yad edərkən ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin bu fikirləri bir daha yada düşür: "20 Yanvar faciəsində həlak olanlar xalq qəhrəmanlarıdır, onlar millətimizin qəhrəmanlarıdır. Onların həlak olması bizim üçün, xalqımız üçün böyük itkidir. Ancaq eyni zamanda onların şəhid olması xalqımızın qəhrəmanlıq rəmzidir. Onların tökülən qanı bütün xalqımızın qanıdır. O qanın hər damcısında xalqımızın qüdrəti, qəhrəmanlığı var, xalqımızın milli azadlıq, müstəqillik arzuları vardır. O gecə tökülən qanlar Azərbaycanın müstəqilliyini nümayiş etdirən milli bayrağımızın üstündəki qandır".

Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin...

«Qəbələ»

Erməni separatizmi və 20 Yanvar faciəsi

1990-cı ilin yanvarın 20-də keçmiş SSRİ rəhbərliyi tərəfindən vətənimizin paytaxtı Bakı şəhərində törədilmiş qanlı hadisələr erməni separatizmi və onların himayədarları ilə bir başa bağlıdır.

Cəmi 200 il bundan öncə çar Rusiyasının himayəsi ilə İrandan, Osmanlı Türkiyəsindən və digər ölkələrdən köçürülərək Azərbaycanda məskunlaşdırılmış ermənilər torpaqlarımızda yerlərini möhkəmləndirən kimi əlavə ərazi iddiaları irəli sürməyə başladılar. 1905-1907 və 1918-1920-ci illərdə ermənilərin Azərbaycana qarşı Ərazi iddiaları daha kəskin və qanlı xarakter almışdı. 1918-ci ilin mayın 28-də xarici dövlətlərin təzyiq və təhriki ilə Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti tarixi Azərbaycan torpağı olan Yerevanı və ətraf əraziləri ermənilərə güzəştə getdi.

Qardaş Türkiyənin də razılaşdığı bu güzəştdən sonra ermənilər əldə etdikləri ərazilərlə kifayətlənməyərək yeni torpaq iddiaları ilə müntəzəm olaraq qanlı toqquşmalar törətdilər.

Sovet hvakimiyyəti illərində (1920-1991) ermənilərin havadarları erməni separatizminin tələblərini daha hiyləgər yolla-azərbaycanlıları Ermənistan adlanan dədə-baba yurdlarından köçürməklə həll etdilər.

1985-ci ildə avantürüst və ermənipərvər M.Qorbaçovun SSRİ rəhbərliyini ələ keçirməsi ilə erməni xəstəliyi-özgə torpaqlarını ələ keçirmək xəstəliyi yenidən baş qaldırdı. Ermənilərin Azərbaycan torpaqları hesabına öz ərazilərini böyütmək. «Böyük Ermənistan» xülyasına qovuşmaq planları bu dəfə Moskvada və Qərbdə olan himayədarları tərəfindən xeyli əvvəl diqqətlə və hərtərəfli hazırlanmışdı. 1980-cı illərin ortalarından başlayaraq mərkəzi hakimiyyət orqanlarının himayədarlığı ilə Azərbaycan əleyhinə məqsədyönlü şəkildə təbliğat kampaniyası aparılırdı. Erməni ideoloqları və onların ilhamvericiləri SSRİ məkanında

və Qərb ölkələrində belə bir fikir formalaşdırmağa çalışırdılar ki, Azərbaycanda başqa millətlərə, xüsusən ermənilərə qarşı ayrı-seçkilik siyasəti aparılır və guya ermənilərin kompakt şəkildə yaşadıqları ərazilər, əsasən Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti sosial-iqtisadi inkişaf sahəsində Azərbaycanın digər regionlarından geri qalır. Əslində isə Azərbaycanın dövlət büdcəsində respublikanın digər regionlarına nisbətən Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin sosial-iqtisadi inkişafı üçün daha çox vəsait ayrılırdı.

1987-ci ildə xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev M. Qorbaçov avantürasına dözməyərək SSRİ rəhbərliyindəki ali hökumət vəzifəsindən istefa verdi. Həmin hadisədən cəmi bir neçə gün sonra ermənilər özlərinin yaxın və uzaq xaricdəki himayədarlarının köməkliyi ilə sərşəm «Böyük Ermənistan» ideyalarını açıq mübarizə müstəvisinə keçirdilər.

Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi uğrunda mübarizə üçün hələ ötən əsrin 70-ci illərdə gizli formada yaradılmış «Qarabağ» (Yerevan) və «Krunk» (Xankəndi) komitələri açıq fəaliyyətə keçdilər. Sırf millətçi və separatçı məqsəd daşıyan bu təşkilatların fəaliyyətləri SSRİ Konstitusiyasına və qanunlarına zidd olsa da Moskva rəhbərliyi bu qurumlara qarşı heç bir tədbir görmədi. Əksinə, SSRİ rəhbərliyi, xüsusən M. Qorbaçov, N. Yakovlev və başqaları bu faşist təşkilatlarının fəaliyyətinə aşkarlıq və yenidənqurmanın əlaməti kimi xeyir-dua verdilər.

1988-ci ilin əvvəllərində Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi üçün ermənilər himayədarlarının tapşırığı ilə Xankəndində və Yerevanda kütləvi tətilərə və mitinqlərə başladılar. Erməni vandalları hər mitinqdən sonra azərbaycanlıları yaşayın evlərə, məhəllələrə, kəndlərə hücum edir, min bir vəhşilik və qəddarlıqla onları ev-eşiklərindən, atasına yurdlarından qovurdular.

1989-cu ilin dekabrın 1-də Ermənistan SSR Ali Soveti Azərbaycanın suverenliyini kobud şəkildə pozaraq Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi haqqında qərar qəbul etdi. 42 gün ərzində Dağlıq Qarabağdakı bütün idarə, müəssisə və təşkilatlar Ermənistanın müvafiq nazirlik və baş idarələrinin tabeliyinə keçdi. Birbaşa mərkəzin fəaliyyətsizliyi, bəzən isə açıq himayədarlığı sayəsində Dağlıq Qarabağ iqtisadiyyatının və digər sahələrin faktiki olaraq Azərbaycandan ayrılması və Ermənistanla istiqamətləndirilməsi baş verdi. Muxtar Vilayət ərazisində Azərbaycanın bütün atributları (bayraq, gerb, himn və s) Ermənistanın dövlət atributları ilə əvəzləndi.

Qeyd etmək lazımdır ki, Ermənistanın SSRİ qanunlarına və beynəlxalq hüquqa zidd hərəkətləri Ermənistanla və Dağlıq Qarabağda yaşayan azərbaycanlılara qarşı törədilən kütləvi qətlər, vəhşiliklər və dədə-baba torpaqlarından qovulmalarla müşayiət olunurdu.

Bu illərdə törədilən terror aktları nəticəsində yüzlərlə azərbaycanlının həyatına son qoyuldu. Minlərlə azərbaycanlı SSRİ-nin hakim dairələri tərəfindən himayə edilən ermənilərin işğalçılıq siyasətinin qurbanı oldu. Yüz minlərlə azərbaycanlı öz dədə-baba torpağından min bir vəhşiliklə qovuldu.

Belə bir dövrdə 1989-cu ilin sonu 1990-cı illərin əvvəlində SSRİ rəhbərliyi tərəfindən erməni vəhşiliyinin qarşısının alınması üçün heç bir tədbir görülmədiyi, Azərbaycan rəhbərliyinin fəaliyyətsizliyini görən xalq meydanlara axışaraq haqsızlığa qarşı öz etiraz səsini ucaltmaq məcburiyyətində qaldı.

Ölkəmizə qarşı ərazi iddiaları irəli sürən Ermənistanın təcavüzkarlıq siyasəti və keçmiş SSRİ rəhbərliyinin onlara himayədarlığına qarşı öz qəti etirazını bildirən xalq kütlələrinə qarşı M.Qorbaçov hökuməti xüsusi təlim görmüş hərbi hissələrdən istifadə etməklə 1990-cı ilin yanvar ayının 19-dan 20-nə keçən gecə Bakıda misli görünməmiş qırğın törətdi. Ancaq bu qırğın xalqımızın azadlıq mübarizəsini daha da alovlandırdı.

Qüdrət CƏMALƏDDİNOĞLU,
«Qəbələ»

Xalqımızın azadlıq mübarizəsinin unudulmaz anı

1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə keçmiş Sovetlər İttifaqının qoşun hissələri fəvqəladə vəziyyət elan edilmədən Bakı şəhərinə və Azərbaycanın bir neçə rayonuna yeridildi, dinc əhaliyə divan tutuldu, yüzlərlə insan qətlə yetirildi, yaralandı, itkin düşdü. Sovet ordusunun, xüsusi təyinatlı dəstələrin və daxili qoşunların iri kontingentinin Bakını zəbt etməsi xüsusi qəddarlıq və misli görünməmiş vəhşiliklərlə müşayiət edildi.

Həmin günlər Azərbaycanın azadlığı və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizə tarixinə qəhrəmanlıq səhifəsi kimi daxil oldu. Öz ölkəsinin, xalqının azadlığını, şərəf və ləyaqətini hər şeydən uca tutan mərd Vətən övladları canlarından keçərək şəhidlik zirvəsinə ucaldılar.

Konstitusiyaya hüquqlarının təmin edilməsi tələbləri ilə ayağa qalxan dinc əhaliyə divan tutulması, heç bir günahı olmayan yüzlərlə adamın vəhşicəsinə qətlə yetirilməsi bütün tarixi boyu humanizm prinsiplərindən dəm vuran sovet imperiyasının herb maşınının amansız terror aktı, insanlığa qarşı ən ağır cinayətlərdən biri kimi bəşər tarixində əbədi olaraq qalacaq. Eyni zamanda bu, qəhrəmanlıq tariximizin parlaq səhifəsidir. Prezident İlham Əliyev bu barədə deyib: "20 Yanvarda sovet rejiminin hərbi, siyasi və mənəvi təcavüzünə məruz qalmış Azərbaycan xalqı öz tarixi qəhrəmanlıq ənənələrinə sadıq olduğunu bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Azərbaycanda haqq-ədalətin müdafiəsi yolunda canlarından keçmiş Vətən övladları Qanlı Yanvarda xalqımızın qəhrəmanlıq salnaməsinə parlaq səhifə yazdı".

Bu matəm günü ərəfəsində biz bir daha xalqımızın milli azadlıq mübarizəsinin öncülləri, gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə edilməsində örnək olan şəhidlərimizə Allahdan rəhmət diləyirik.

«Qəbələ»